

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

**ВИПУСК 47. ТОМ 3
ISSUE 47. VOLUME 3**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2022**

УДК 793.31.079Вірський
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-3-8>

Віра СИНЕОК,
orcid.org/0000-0003-0623-1718
доцент кафедри хореографії
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) *v.synieok@kubg.edu.ua*

Костянтин КАЛІЄВСЬКИЙ,
orcid.org/0000-0003-4202-4222
викладач
Хореографії гімназії-інтернату № 13 Солом'янського району міста Києва
(Київ, Україна) *kostiashkin@gmail.com*

ФЕНОМЕН СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ-КОНКУРСУ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ ІМЕНІ ПАВЛА ВІРСЬКОГО

У статті проаналізовано аспекти виникнення та чинники створення соціокультурного проекту Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського. Акцентується увага на сучасному етапі розвитку національної танцювальної культури, вплив нових стандартів якості в системі фахового навчального процесу. Досліджено динаміку розвитку та збереження фольклорного синтезу в сучасному соціокультурному просторі.

У статті розглядається вплив творчості П. П. Вірського на формування нової витонченої танцювальної мови українського мистецтва, новаторство якого не має аналогів у всьому світі.

Проаналізувавши концертні виступи відбіркових турів та результати фестивально-конкурсного руху, було визначено потребу в проведенні проектів такого напрямку задля відродження давніх традицій національної хореографії на основі синтезу фольклору та новаційних тенденцій у творчості фахових колективів.

Актуальною є проблема застосування та впровадження творчого доробку видатних митців хореографічного мистецтва, викарбування не лише історичної конкретності, але й національної визначеності, танцювальної лексики в художніх композиціях. Вивчення поєднаних автентичних зразків фольклору з блискучими балетмейстерськими роботами, що надають життєстверджуючий подих нового, ще більш яскравого життя, стають базують фундаментальною парадигмою для розробок навчальних програм викладання українського народного танцю у фахових учбових закладах різного навчального рівня.

Розмаїття національних меншин, що демонструють своє мистецтво в конкурсно-фестивальних програмах, сприяють збагаченню хореографічної палітри сучасного мистецького простору.

Організація та проведення фестивалів-конкурсів фахового напрямку мають саме просвітницький характер, завдяки якому відбувається вдосконалення виконавської майстерності, балетмейстерської роботи, сприяння формуванню загальнокультурних цінностей, розвитку танцювальної культури України, встановленню дружніх зв'язків між колективами для подальшої плідної співпраці. Стильова багатоманітність співіснування естетичних художніх принципів та різновекторних тенденцій характеризують саме сучасні культурні практики, які поглиблюють сприйняття і розуміння духовно інтелектуальної напруги задля розглядання трансформації сучасного мистецтва.

Ключові слова: фестиваль-конкурс, П. П. Вірський, український танець, соціокультурний проект, балетмейстер.

Vira SYNIEOK,
orcid.org/0000-0003-0623-1718
Assistant Professor at the Department of Choreography
Hrinchenko Art College of Borys Hrinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) *v.synieok@kubg.edu.ua*

Kostiantyn KALIEVSKYI,
orcid.org/0000-0003-4202-4222
Teacher of Choreography
Kyiv boarding gymnasium № 13 Solomyansky district of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) *kostiashkin@gmail.com*

THE PHENOMENON OF THE SOCIAL AND CULTURAL PROJECT OF PAN-UKRAINIAN PAVLO VIRSKY FOLK CHOREOGRAPHY FESTIVAL-CONTEST

The article analyzes the aspects of origin and factors of social and cultural project foundation of Pavlo Virsky Pan-Ukrainian festival-contest of folk choreography. The attention is paid to the current stage of development of national dance culture, the impact of new quality standards in the system of professional educational process.

The dynamics of development and preservation of folklore synthesis in the modern social and cultural space is studied.

The article considers the influence of P. Virsky's work on the development of a new dance language of Ukrainian art, the innovation of which has no analogues in the world.

Analyzing the concert performances of casting rounds and the results of the festival-contest movement, the need for such projects was identified to revive the ancient traditions of national choreography based on the synthesis of folklore and innovative trends in the work of professional groups.

The problem of application and introduction of creative works of outstanding artists of choreographic art, extraction of not only historical concreteness, but also national definiteness, dance vocabulary in artistic compositions is urgent. The study of combined authentic examples of folklore with brilliant choreographic works, which give a life-affirming breath of new, even brighter life, become a basic founding paradigm for the development of curricula for Ukrainian folk dance teaching in professional educational institutions of various levels.

The diversity of national minorities that demonstrate their art in contest and festival programs contribute to the enrichment of the choreographic palette of the modern art space.

The organization and holding of festivals-competitions of professional direction have an educational character, due to which there is an improvement of performing skills, choreography, promoting the formation of cultural values, development of dance culture of Ukraine, establishing friendly relations between groups for further cooperation.

The stylistic diversity of the coexistence of aesthetic artistic principles and various vector trends is characterized by modern cultural practices that deepen the perception and understanding of spiritual and intellectual tension in order to consider the transformation of contemporary art.

Key words: festival-contest, Pavlo Virsky, Ukrainian dance, social and cultural project, choreographer.

Постановка проблеми. Еволюція сучасної хореографічної свідомості створює танцювальні твори нового змісту, з новою системою художніх образів, що породжує нові танцювально-технічні й танцювально-виконавські хореографічні прийоми. Це у свою чергу потребує оновлення і переосмислення лексичної мови танцю, яка здатна яскраво і конкретно виражати дух часу, але й демонструвати індивідуальність балетмейстерського обдарування. Хореограф як уродженець тієї чи іншої країни є також носієм специфічних національних рис, народної психології, етнічно-естетичного ідеалу. Отже, танцювальна лексика хореографічного твору несе в собі не лише історичну конкретність, але й національну визначеність.

Забезпечуючи розвиток та збереження хореографічних постановок, феноменологічної й онтологічної специфіки сучасного національного танцювального мистецтва, є потреба розглянути найважливішу місію дослідження соціокультурного проекту Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського.

Актуальність статті зумовлена потребою в осягненні хореографічних знань художніх реалій сучасності, зокрема прояву фольклорного буття в українському танцювальному мистецтві, дисонансом між його стильовою та танцювально-виразовою мобільністю, високим новаційним потенціалом, активністю впровадження у простір

національної культури та дискретністю висвітлення творчості балетмейстерів народного танцю в українській хореографії.

Аналіз досліджень. Концептуальні проблеми створення та проведення Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського, їх вплив на сучасну соціокультурну реальність, яка є допоміжним засобом розширення інформаційно-комунікативного простору. Ці проблеми досліджували різні науковці, а саме: Н. М. Корисько (Корисько, 2018), Л. Ю. Цветкова (Цветкова, 2018), М. М. Вантух (Вантух, 2003), О. Л. Яценко (Яценко, 2018), Л. Л. Козинко (Козинко, 2018), А. М. Підлипська (Підлипська, 2018), І. М. Гутник (Гутник, 2018). Одностайна думка, висловлена провідними майстрами сьогодення, полягає в площині розвитку та збереження національної хореографічної культури. Підтримка національною політикою України фахових шкіл, коледжів, університетів задля подальшого відновлення та розвитку етнічного фундаменталізму, введення в статус національного пріоритету організацію і проведення Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського має бути першочерговими завданнями профільного органу держави – Міністерства культури та інформаційної політики України.

Мета статті – висвітлення специфіки створення та проведення Всеукраїнського фести-

валю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського як найголовнішого важеля збереження народного хореографічного мистецтва на теренах українського простору.

Виклад основного матеріалу. «Танець – це картина, в якій колір, рух і, навіть, мовчання об'єднані в одне ціле» (А. М. Кривохижа).

Розглядати феномен соціокультурного проекту Всеукраїнського фестивалю-конкурсу неможливо, безпосередньо не приділивши уваги великому митцю хореографії П. П. Вірському, на честь якого і названий цей унікальний мистецький захід.

Павло Павлович Вірський без перебільшення є легендою національного хореографічного мистецтва. Неосяжний внесок у культурну спадщину країни неможливо недооцінити, він – величезний. За свою творчу діяльність Павло Вірський був відзначений званням народного артиста СРСР (1960), Державними преміями СРСР (1950, 1970) і Державною премією України імені Т. Г. Шевченка (1965). Він був нагороджений любов'ю українських глядачів та визнаний у всьому світі.

П. П. Вірський народився в чарівному місті Одесі. Освіту майбутній митець здобув на хореографічному відділенні Одеського музично-драматичного технікуму у класі професора В. І. Преснякова (1923–1927) та балетмейстерському відділенні Московського театрального технікуму (1927–1928). По закінченні навчання в Москві він повернувся до Одеси, де разом із М. О. Болотовим (1904–1955) очолив балетну труп Оперного театру. У 1928 році П. П. Вірський дебютував як балетмейстер балетом Р. Глієра «Червоний мак», в якому виконав роль Лі Та-чу і вістового капітана. Шалений успіх сприяв зростанню авторитету молодого танцюриста та балетмейстера. Працюючи в тандемі з О. Болотовим на сцені Одеського оперного театру, він здійснив постановки «Есмеральда» У. Пуні (1929), «Корсар» А. Адана (1929), «Лебедине озеро» П. Чайковського (1927, 1932). Декілька років П. П. Вірський і М. О. Болотов очолювали балетну трупу Харківського оперного театру, створивши балетні постановки «Марна пересторога» Г. Гартеля (1934), «Раймонда» О. Глазунова (1934), «Есмеральда» У. Пуні (1933). Перебуваючи на чолі балетної трупи Дніпропетровського оперного театру, з'явився балет «Мищанин з Тоскани» В. Нахбіна (1936). Після бурхливого успіху вистави на сцені Дніпропетровська вона була перенесена на сцену Київської опери. Молодих балетмейстерів запросили очолити балетну трупу столичного оперного театру.

Талановитий балетмейстер мав блискучий успіх та, незважаючи на це, прагнув звернутися до хореографії народного українського народного танцю. Ще в юності Павла Вірського захопило духовне багатство національної культури, і уже в перші роки своєї балетмейстерської діяльності він поставив окремі хореографічні номери. Але по-справжньому занурився до створення народного сценічного танцю в середині 30-х років. Танці, створені ним для опери «Запорожець за Дунаєм» (1936), продемонстрували не тільки блискучі балетмейстерські здібності, а й тонке розуміння танцювального фольклору. У 1937 році П. П. Вірський та М. О. Болотов створили перший в Україні Ансамбль народного танцю.

Працюючи натхненно та наполегливо, П. П. Вірському за короткий час вдалося зібрати колектив однодумців, який втілював непереврені задуми великого генія в сюжетній хореографічній композиції, що згодом дало право називати ансамбль «театром танцю».

У творче життя майстра втрутилась Велика Вітчизняна війна, і він був призначений художнім керівником і головним балетмейстером Ансамблю червоноармійської пісні і танцю Південно-Західного фронту, а одразу після закінчення війни – головним балетмейстером Червонопрапорного ансамблю пісні й танцю Радянської армії імені Б. О. Александрова.

У 1955 році П. П. Вірський нарешті повернувся в Україну до омріяного створеного ним ансамблю. Протягом 20 років він залишався художнім керівником ансамблю, який досяг надзвичайних висот виконавського мистецтва, здобув величезну славу як у себе вдома, так і за кордоном. Такі хореографічні мініатюри і танці, поставлені Вірським, як «Ми з України», «Запорожець», «Повзунець», «Гопак», «Шевчик», «Ляльки», «Чумацькі радість», стали класикою вітчизняної хореографії. Видатний балетмейстер ставив перед собою і своїми однодумцями завдання розвивати, зберігати, збагачувати, популяризувати українське народне хореографічне мистецтво, цій справі він присвятив усе своє життя.

Перший Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського охопив всю Україну. У I-му і II-му турах взяли участь близько 600 хореографічних колективів усіх систем і відомств. Відповідно до наказу Міністерства культури і мистецтв України № 740 від 03 грудня 2001 року другий (конкурсний) тур фестивалю-конкурсу відбувся в лютому-червні 2003 року в містах Львові, Житомирі, Дніпропетровську,

Києві, Полтаві, Харкові, Одесі, Херсоні, Сімферополі і Севастополі. Ці показники свідчать про велику любов та шану до народного танцю. До складу журі ввійшли провідні діячі культури і мистецтва: народні артисти України В. В. Вантух, В. С. Вірська, Б. М. Колногузенко, М. П. Коломієць, Р. Б. Маліновський, М. С. Гузун, професор О. П. Колосок, доцент С. Г. Забрєдовський.

Проведення I-го Всеукраїнського фестивалю засвідчило високий творчий потенціал української народної культури, невмирущість її традицій, невичерпність джерел народних традицій. Духовне буття нації, внутрішня глибина взаємозбагачення професійного та аматорського мистецтва підтвердили величезну значущу силу фестивально-конкурсного руху. Демонстрація творчими особистостями, як корифеями хореографії, так і молодими майстрами народного танцю, відтворених найкращих зразків танцювального мистецтва П. П. Вірського зробили цей фестиваль феноменом збереження та розвитку української хореографії в цілому.

І фестиваль продемонстрував високий рівень професійних колективів: Заслуженого ансамблю пісні й танцю України «Донбас», Гуцульського ансамблю пісні й танцю Івано-Франківської обласної філармонії, Волинського державного академічного народного хору, фольклорного ансамблю національного обряду «Родослав» Житомирської облдержадміністрації, фольклорно-хореографічного ансамблю «Славутич» (місто Дніпропетровськ), Ансамблю пісні й танцю «Сіверські клейноди» Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм.

Митці народно-сценічного танцю свято беруть перлини минулих доробків та продовжують традиції знаменитих основоположників хореографічного мистецтва, створюючи нові танцювальні полотна. Про це свідчать хореографічні твори «Запорожці» (ансамбль «Донбас»), «Ще живе козацька слава» (ансамбль «Славутич»), «Свято в Карпатах» (Гуцульський ансамбль пісні й танцю), «На Івана Купала» (ансамбль пісні й танцю «Сіверські клейноди»).

І фестиваль показав, що український танець посідає провідне місце в репертуарі колективів силових структур: Ансамблю пісні і танцю Збройних Сил України, Балету ансамблю пісні і танцю МВС України.

Завдяки фестивалю вся Україна побачила самобутні народні колективи: Народний ансамбль пісні і танцю «Прикарпаття» селища Отинія Коломийського району Івано-Франківської області, Народний ансамбль пісні і танцю

«Лісоруб» селища Великий Бичків Рахівського району Закарпатської області, «Ятрань» (місто Кіровоград), «Юність» (місто Львів), Народний ансамбль танцю «Покуття» Коломийського міського народного дому Івано-Франківської області. Ці колективи продемонстрували високу майстерність, професіоналізм та автентичність.

Скарби танцювального мистецтва України, їх збереження та популяризація є кропіткою працею великої плеяди балетмейстерів аматорських колективів, які організують фольклорні експедиції для запису народних танців та обрядів, фіксують етнічні діаманти народної творчості. Доказом цьому є поставлені на народних мотивах хореографічні твори: «Гуцулка» (ансамбль «Лісоруб»), «Поважні гості» (ансамбль «Покуття»), «Поворотня» (ансамбль «Ятрань»), «Перепілонька» (ансамбль «Полісянка») та ін.

Особливо яскравими виступами на фестивалі відзначились колективи навчальних закладів культури, і це є дуже важливим, бо не існує жодного хореографічного конкурсу в країні саме такого рівня, де б одночасно, на одній сцені зустрілись аматори, професіонали та студенти фахового профілю. Цей потужний синтез однодумців – майбутніх спеціалістів, виконавців, викладачів, керівників аматорських хореографічних колективів – є потужною рухливою силою для становлення та розвитку національної хореографічної школи.

Флагманами в цій галузі є Театр народного танцю «Заповіт» Харківської державної академії культури, Народний ансамбль танцю «Горицвіт» Дніпропетровського училища культури, Ансамбль пісні і танцю «Закаблуки» Харківського училища культури, Фольклорний ансамбль танцю «Джерело» Тербовлянського вищого училища культури Тернопільської області, Театр сюжетного танцю «Тронка» Херсонського училища культури, Народний ансамбль танцю «Унава» Житомирського училища культури і мистецтв.

Студенти отримали великий заряд творчого натхнення, який не згасне ніколи. Найпотужніший багаж знань, отриманий завдяки цьому фестивалю, принесе свої плоди у вигляді нових шедеврів українського мистецтва.

Цей ланцюжок продовжить плеяда дитячих аматорських колективів, які вразили своїм талантом та вогняним запалом. Національні танці, виконані Народним ансамблем танцю «Сонечко» (місто Житомир), Ансамблем народного танцю «Україна» (місто Київ), Зразковим дитячим ансамблем танцю «Джерельце Карпат» (місто Ужгород), Народного хореографічного ансамблю «Радість» (місто Севастополь), стали своєрідним

еталоном виконавської культури для всіх дитячих хореографічних колективів України.

Участь у фестивалі-конкурсі колективів національних меншин є важливим чинником єднання народів, бо наша країна є поліетнічною державою. Вже багато років на ниві співдружних зв'язків національних культур працює єврейський ансамбль «Сімха» (місто Полтава), корейський ансамбль «Рассвет» (місто Гола Пристань Херсонської області), болгарський Народний ансамбль танцю «Райдуга» (село Кам'янка Ізмаїльського району Одеської області) й молдавський Народний ансамбль танцю «Ізвораш» (місто Глибока Чернівецької області), які своїми виступами показали красу та своєрідність власного національного танцю.

Сьогодні цей величний проект крокує по нашій країні вже шостий раз, його метою є збереження і розвиток народних традицій хореографії, збагачення професійного і аматорського мистецтва, підвищення художнього рівня балетмейстерських постановок, організаційно-творчої та пошукової роботи фольклорних експедицій, фіксації скарбів танцювального мистецтва України.

Засновником фестивалю-конкурсу є Національна хореографічна спілка України, а проводиться даний захід за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України.

Підготовку та проведення фестивалю-конкурсу здійснює Всеукраїнський організаційний комітет, персональний склад якого затверджується засновником фестивалю і є основним керівним органом. Оргкомітет формує журі, який затверджується Головою, затверджує графік I-го обласного та II-го регіонального турів, порядок організації III-го всеукраїнського туру, програму заключних заходів фестивалю, визначає дату і місце їх проведення, координує співпрацю з регіонами з питань проведення фестивалю, здійснює реалізацію всіх заходів з підготовки та проведення фестивалю-конкурсу.

Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського проводиться раз на 3 роки у три тури: I – обласний, II – регіональний, III – всеукраїнський та гала-концерт. За підсумками I обласного туру до II регіонального туру фестивалю-конкурсу рекомендуються по одному переможцю кожної номінації. II регіональний тур переможців обласних переглядів відбувається в семи регіонах України. Перегляди II регіонального туру проводяться Всеукраїнським журі за окремим графіком, визначаються переможці 1-м, 2-м, 3-м місцями в кожній номінації та відзначаються дипломами II регіонального туру Всеукраїнського фестивалю-конкурсу. Переможці II регіональ-

ного туру рекомендуються до участі у III всеукраїнському турі. Заключний III всеукраїнський тур та гала-концерт професійних і аматорських колективів-переможців відбувається в місті Києві.

Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії охоплює всі регіони нашої надзвичайно різноманітної, барвистої, неповторної батьківщини. Природні й географічні умови, особливості історичного розвитку кожного куточка нашої країни як краплина води віддзеркалює культурні традиції танцювального мистецтва, вражає своєю неповторністю та ексклюзивністю, зачаровує та приголомшує неймовірною самотністю.

Український народний танець містить невичерпне джерело нових ідей і тем, досліджувати які потрібно починати від витоків хореографічної лексики часів Київської Русі й дотепер.

Реформатор балету Ж. Ж. Новер (1727–1810) вважав, що оживити класичний танець, додати йому свіжості та життєдайної сили може лише народне мистецтво. Саме з нього починають уживати термін «характерний танець» для визначення сценічної обробки народних танців у балетних виставах.

Поєднання рухів класичного та народного танцю дали змогу з'явитися на світ таким талановитим творам, як «Половецькі танці» О. Бородіна, «арагонська хота» М. Глінки, «Шехерезада» М. Римського-Корсакова, «Ісламей» М. Балакірева, «Степан Разін» О. Глазунова.

Синтез класичного і народного танцю за допомогою творчого мислення та талановитого відчуття етнічної культури танцю надає змогу створювати мистецькі шедеври, про що свідчать постановки П. П. Вірського. Видатний майстер, справжній реформатор, він став фундатором нового мистецького жанру. Поєднання високопрофесійного класичного танцю з народним докорінно змінило українське народно-сценічне мистецтво. Сучасна професійна хореографічна школа спирається на скарбницю балетмейстерської думки видатного митця.

«У хореографічному мистецтві, – розповідала Галина Уланова, – має бути злиття віртуозного володіння технікою з внутрішнім змістом музики твору, що виконується. Це злиття техніки танцю з образом танцю і є тією невлвовимою душею, тим найістотнішим і навряд чи пояснимим, що трансформує балет у високе і натхненне мистецтво».

Створення хореографічних образів в українському, грузинському, циганському танцях пов'язано зі значним фізичним та емоційним навантаженням. Виконавець має вкластися в точні ритмічні просторові межі й одночасно творити

танець емоційний, образний. Про це часто говорив К. Станіславський: «Є багато балерин, які, танцюючи, розмахують руками, показуючи глядачеві свої «пози», «жести», милуючись ними ззовні. Їм потрібні рухи і пластика лише заради самих рухів і пластики. Вони вивчають свій танець, як «па», незалежно від внутрішнього змісту, і створюють форму, що не має суті».

Отже, концентрація уваги балетмейстера повинна бути акцентована не на створення лексичного матеріалу твору, а на засоби вираження самого образу, поезію людських емоцій та руху. Про це писала А. Ваганова в «Основах класичного танцю»: «Опанування в танцювальному екзерсисі повної координації всіх рухів людського тіла дає можливість надалі насичувати рух думкою, настроєм, тобто надавати йому тієї виразності, яка називається артистизмом».

Хореографічний образ – це відтворення конкретних чи узагальнених сцен життя, природи, вигадка чи асоціативне бачення балетмейстера, які містять естетичну складову частину. З великою любов'ю К. Станіславський говорив про тих танцюристів, для яких «пластика – не самоціль, а засіб для створення хореографічного образу. Ці талановиті виконавці не можуть діяти не в образі – танець є їхнім життям».

Розуміння цих істин стало для великого майстра танцю П. Вірського парадигмою творчого статку. Перевтілитись в образ, знайти себе в ролі, створити роль у собі – ось ті завдання, які ставив балетмейстер перед виконавцями. Завдяки цьому було виховано цілу плеяду прекрасних артистів балету, водночас акторів.

«...Танець можна порівняти з людською мовою, яка побудована за законами граматики, де в кожному реченні є і підмет, і присудок, і пояснювальні слова, і сполучники, і вигуки. Без знання цієї «граматики» не може бути справжньої грамотної, зрозумілої «мови» – писав відомий хореограф Р. В. Захаров.

Утворення рухів відбувається завдяки творчому поштовху та фантазії балетмейстерського відчуття теми музичного матеріалу, змісту танцювального твору. В. М. Богданов-Березовський згадував: «Ваганова ніколи не пропагувала класичний танець шляхом механічного відтворення якогось «коду» умовних, абстрагованих у своєму змістові рухів; ніколи сліпо не наслідувала безпосередню догму «азбуки класичного танцю». В основі її педагогічного методу є інше: прагнення прищепити танцюристці навик осмислення хореографічного прийому, зробити останній засобом художньої виразності».

Як влучно зазначив свого часу видатний хореограф та постановник М. Фокін: «Моя любов до національних танців зовсім не означає того, що я заперечую культуру танцю. Навпаки, народний танець є життєдайним соком для танцю театрального, концертного. Як симфонічна музика черпає з народної творчості, так і танець театральний збагачується національним матеріалом».

Сьогодні ми можемо впевнено говорити про те, що палітра народних танців увійшла до життя балетного театру. Він засвоїв пластику польських, угорських, чеських, словацьких, німецьких, болгарських, хорватських, індійських, єгипетських, македонських, японських. Французьких, іспанських, цейлонських, італійських і багатьох інших народів світу.

Народне хореографічне мистецтво дуже потрібно людям, і в цьому полягає життєстверджуюча сила, духовний потенціал якої безмежний та неповторний. Найпрекрасніший засіб виразності, який створює красу, що притаманна тільки хореографії, надає особливу поезію танцю, втілюючи природність та етнічну забарвленість будь-якого національного мистецтва. Розвиток культури кожного народу відбувався по-різному, ввібравши в себе особливості історичного та економічного характеру, географічного розташування, завдяки чому має багато відмінностей та спільного. М. В. Гоголь свого часу підкреслював: «Народные танцы являются в разных углах мира: испанец пляшет не так, как швейцарец, шотландец, как теньеровский немец, русский не так, как француз, как азиат. Даже в провинциях одного и того же государства изменяется танец. Северный рус не так пляшет, как малороссиянин, как славянин южный, как поляк, как финн; у одного танец говорящий, у другого бесчувственный; у одного бешенный, разгульный, у другого спокойный, у одного напряжённый, тяжёлый, у другого лёгкий, воздушный. Откуда родилось такое разнообразие танцев? Оно родилось из характера народа, его жизни и образа занятий. Народ, прошедший горделивую и бранную жизнь, выражает ту же гордость и в своём танце; у народа беспечного и вольного та же безграничная воля и поэтическое самозабвение отражаются в танцах; народ климата пламенного оставил в своём национальном танце ту же негу, страсть и ревность» (В. Гоголь «Петербургские записки 1836 года»).

Чаруюча палітра танців народностей, що проживає в Україні, змогла зібратися на одній сцені завдяки I Всеукраїнському фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського, що проходив протягом 2002–2003 років. Збереження

та взаємовплив національних культур є тою рушійною силою для відновлення загальносвітових тенденцій відродження етномистецтва.

Неосяжний потенціал української народної культури з її невичерпними джерелами народної творчості, поєднання професійного мистецтва з аматорським, єднання їх в тісний взаємозбагачувальний союз продемонстрував соціокультурний проект вітчизняної хореографії. Конкурс виявив найталановитіших хореографів-постановників, продемонстрував унікальні фольклорні матеріали з різних регіонів України, звернув увагу на найкращі навчальні заклади культури і мистецтва. Різноманітним дитячим хореографічним колективам засяяла найпрестижніша сцена країни. Конкурс показав найкращі колективи, які демонстрували своє яскраве мистецтво по всьому світу, прославляючи нашу національну хореографічну школу.

Головою журі такого потужного, незрівняного ні з чим фестивалю-конкурсу є відомий знавець хореографічного мистецтва, фольклору та етнографії, дослідник та спадкоємець найкращих традицій Павла Вірського Народний артист України, Національна легенда України, Лауреат Національної премії Т. Г. Шевченка, академік Академії Мистецтв України, професор, Генеральний директор, художній керівник Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського – Мирослав Михайлович Вантух, який не тільки дбайливо зберіг, а й збагатив надбання свого великого попередника. Тримуючи найвищий рівень виконавської майстерності артистів ансамблю, Мирослав Михайлович плідно працює над удосконаленням положення про організацію та проведення найфаховішого Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського. Величезний досвід та любов до національного мистецтва, повага і шана українських звичаїв, обрядів та традицій – ось та життєва сила, що допомагає Мирославу Михайловичу бути флагманом українського мистецтва, справжнім патріотом своєї батьківщини.

Українське мистецтво живе і буде жити вічно завдяки потужній рушійній силі конкурсно-фестивального руху, ця добра традиція сприяє

подальшому розвитку національної хореографічної культури.

Узагальнюючі висновки. Уявлення про соціокультурний проект як феномен, який виник на українському просторі, дозволяє зробити такі висновки:

– соціокультурний феномен, в якому були виражені життєво необхідні суспільні цінності українського народу, відображається в соціальних мотивах сьогодення;

– поєднання всіх фахових рівнів сучасного мистецтва, а саме навчальних закладів довшівської хореографічної освіти (початкова, базова середня, повна середня мистецька освіта), вишівської (вища), післявишівської, професійних колективів, академічних, народних, національних.

Отже, систематичне проведення фахового фестивалю-конкурсу дозволяє педагогам-хореографам, балетмейстерам-викладачам, артистам балету закласти функціональні стандарти найвищого рівня для широкої аудиторії майбутніх фахівців з необхідними компетентностями, які у свою чергу надають змогу створювати найкращі якісні хореографічні твори задля виховання естетичного смаку, який стане значущою складовою частиною життя гармонійно розвиненої особистості.

Систематизуючим чинником мистецької освіти за сучасними стандартами новітніх тенденцій розвитку виховально-навчального процесу є формування учня, студента як суб'єкта хореографічного розвитку в контексті підвищення рівня його духовності та виконавської культури.

Завдяки фестивалю молоде покоління заглиблюється в національні фольклорні джерела і по-новому осмислює етнічну спадщину, яка, безумовно, збагатить та розвине багатобарвну мову сценічної хореографії.

Пріоритетність фольклорного мелосу, закладення естетичних форматів, відтворення полікультурного діалогу виявляють тяжіння до створення та збереження цілісного явища національної культури, який є феноменологічною унікальністю хореографічного соціально-культурного проекту.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з патріотичним вихованням молодого покоління засобами народного хореографічного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ваганова А. Я. Основы классического танца : 9-е изд. Санкт-Петербург : Лань, 2007. 192 с.
2. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : 3-тє вид. Київ : Мистецтво, 1996. 496 с.
3. Вірський П. П. У вихорі танцю. Репертуарний збірник. Київ : Мистецтво, 1977. Вип. 1. 232 с.
4. Вірський П. П. У вихорі танцю. Репертуарний збірник. Київ : Мистецтво, 1977. Вип. 2. 208 с.
5. Вплив творчості П. П. Вірського на розвиток національної хореографії : матеріали науково-практичної конференції. Київ, 2005. 87 с.
6. Кривохижа А. М. Гармонія танцю : навчально-методичний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. 90 с.

7. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник : уклад. Колосок О. П. Київ : ДАКККіМ, 2009. 116 с.
8. Роль народної хореографії в збереженні культурного розмаїття світу : матеріали науково-практичної конференції. Київ, 2004. 52 с.
9. Тенденції розвитку народного та сучасного хореографічного мистецтва України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2018. 79 с.
10. Українські народні танці / уряд. А. Гуменюк. Київ : Наукова думка, 1969. 616 с.

REFERENCES

1. Vahanova A. Ya. (2007). *Osnovy klassycheskoho tantsa* [Basics of classical dance] : 9-e yzd. SPb. : Lan. 192 s. ISBN 978-5-8114-0223-6 [in Russian].
2. Vasylenko K. Yu. (1996). *Leksyka ukrainskoho narodno-stsenichnoho tantsiu* [Vocabulary of Ukrainian folk and stage dance] : 3-te vyd. K. : Mystetstvo. 496 s.: il. ISBN 5-7715-0440-8. [in Ukrainian].
3. Virskiy P. P. (1977). *U vykhori tantsiu. Repertuarnyi zbirnyk* [In the whirlwind of dance. Repertoire collection] : vyp. 1. K. : Mystetstvo. 232 s. [in Ukrainian].
4. Virskiy P. P. (1977). *U vykhori tantsiu. Repertuarnyi zbirnyk* [In the whirlwind of dance. Repertoire collection] : vyp. 2. K. : Mystetstvo. 208 s. [in Ukrainian].
5. *Vplyv tvorchosti P. P. Virskoho na rozvytok natsionalnoi khoreografii. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii.* (2005). [The influence of P. P. Virsky's work on the development of national choreography. Proceedings of the scientific-practical conference.] K. 87 s. [in Ukrainian].
6. Kryvokhyzha A. M. (2006). *Harmoniia tantsiu. Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh navchalnykh zakladiv.* [Harmony of dance. Educational and methodical manual for students of pedagogical educational institutions.] Kirovohrad: RVTs KDPU im. V. Vynnychenka. 90 s. ISBN 966-96-201-2-0 [in Ukrainian].
7. *Maistry narodno-stsenichnoho tantsiu : biohrafichnyi dovidnyk* (2009). [Masters of folk stage dance: a biographical guide] : uklad. Kolosok O. P. K. : DAKKКіМ. 116 s. [in Ukrainian].
8. *Rol narodnoi khoreografii v zberezhenni kulturnoho rozmaittia svitu. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii.* (2004). [The role of folk choreography in preserving the cultural diversity of the world. Proceedings of the scientific-practical conference.] K. 52 s. [in Ukrainian].
9. *Tendentsii rozvytku narodnoho ta suchasnoho khoreografichnoho mystetstva Ukrainy. Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii.* (2018). [Trends in the development of folk and modern choreographic art of Ukraine. Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference.] K. 79 s. [in Ukrainian].
10. *Ukrainski narodni tantsi* (1969). [Ukrainian folk dances] : uporiad. A. Humeniuk. K. : Naukova dumka. 616 s. [in Ukrainian].